СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VIII. — Олифантъ, Па. Четверъ 15-го Новембра 1900. — Число 43.

КАЛЕНДАРЬ.

Новемберъ.

15	Ч.	Акиндинъ муч.
16	П.	Авансимъ муч.
17	С.	Іоанникій препод.
18	Н.	**23. по Сош. Галактіонъ муч.**
19	П.	Павелъ Архіепископъ
20	В.	Іеронъ муч.
21	С.	**Св. Михаилъ Архангелъ**

ЗМѢСТЪ.

Вôдъ Редакціи. — Переглядъ тыждневый. — Вôдозва — Що думають? — Початокъ кôнци. — Дописи — Кумъ Грицько и Василь. — Новинки. — Гризьа совисти. — Фейлетонъ: Враженя зъ подорожи. — Стихъ: Руско-американска народна пѣсня. — Для нашихъ дѣтей. — Всячина. — Оголошеня.

Памятайте, що въ мѣсяцю грудню „Союзъ“ буде принимати новыхъ членôвъ понизше 35 лѣтъ житя — безъ вступного.

Вôдъ Редакціи.

Конець року ся зближае, проте кождый читатель нехай заплатить свôй довгъ якъ найскорше

Нові книжки: »Руско-анґлійскій провôдникъ« 50 ц. »Капиталъ и праця« 10 „ »Борба клясъ« и »Чому робôтники орґанізують ся« 10 ц.

Сі книжки повиненъ кождый Русинъ мати.

Присылайте замовленя вразъ зъ грошми на календарь на рôкъ 1901. Буде коштувати 50 центôвъ, але и буде въ нѣмъ що почитати.

Переглядъ тыждневый.

Выборы скôнчились. McKinley дôставъ бôльшôсть голосôвъ и знов буде рядити въ корысть всякихъ богачѣвъ и тростôвъ за слѣдуючій чотыри роки. Браенъ упавъ, упали и кандидаты другихъ партій, хотяй деякй партіи, якъ примѣромъ соціялістична, дôстали бôльше голосôвъ якъ давными часами. Поновный выбôръ Микінлея значить що грошѣ въ американской політицѣ — се сила. Кажуть, що выборы коштували републиканôвъ трійцятъ кôлька міліонôвъ долярôвъ. Браенъ дôставъ менче голосôвъ якъ 4 роки тому назадъ, значить, що часть демократôвъ давала свои голосы тамъ, где бôльше платили, а часть звернулась до соціялістôвъ и другихъ партій. Понеже демократы не мають стôлько грошей, що републиканы то здае ся, що демократы вже не будуть мати нѣколи свого президента, а републикане будуть такъ довго правити краемъ якъ довго горожане »вôльнои« Америки будуть голосувати за грошѣ. Для робôтниковъ выбôръ Микінлея не дуже радôстный. Они повиннй бути приготованй на се, що капіталісты не дармо выкинули таку суму грошей, але тую суму схотять вôдбити на нихъ зъ лихвою, та стиснути въ своихъ рукахъ все пе лѣпше якъ доси. Нехай-же готують ся до борбы та освѣдомлюють своихъ братôвъ, щобы при слѣдуючихъ выборахъ президентомъ ставъ кандидатъ партіи робôтничои. А панове представителѣ неволеныхъ и понижуваныхъ народностей въ Америцѣ, що розпинались за Микінлейомъ нехай памятають, що тымъ самымъ похваляли они не лишь політику Микінлея на Филипинахъ и Порто Ріко, але такъ само похваляли політику Росіи, Нѣмеччины и Австро-Угорщины взглядомъ свого власного народу. Своимъ поступованемъ звязались они зъ тиранами, а хто служить тиранамъ, сей самъ не вартъ свободы нѣ ту, нѣ въ старôмъ краю.

Минувшого тыждня вôдбулись также выборы въ Канадѣ. Бôльшôсть голосôвъ дôстала партія, котра рядила доси, то есть партія ліберальна.

Повстанцѣ въ Хинахъ притихли, бо бракло имъ оружія, за те цариця высылае пôсланцѣвъ, щобы тй орґанізували банды для нищеня чужинцѣвъ и тыхъ Хинцѣвъ, що перейшли на Христіяску вѣру. Рôвно-жъ зробила она ґубернаторомъ одного ґенерала страшного ворога чужинцѣвъ. На границі Шансі недалеко великого муру прійшло до битвы помѣжь Хинцями а Анґликами и Нѣмцями, въ котрôй пролялось немало крови; Хинцѣ мусѣли уступити. Союзники въ Пекинѣ все ще радять и радять та стоять на одиôмъ мѣсци. Жадають покараня смертію 11 высокихъ урядникôвъ хинскихъ, але що-жъ зъ того, коли цѣсарь е теперь власно въ тыхъ урядникôвъ рукахъ. Если бъ бувъ въ Пекинѣ, то може бъ згодивъ ся на тое, а такъ вôнъ немочный, тымъ бôльше, що оденъ найбôльшій ворогъ чужинцѣвъ мае все войско въ своихъ рукахъ. Росія предложила Хинамъ заняти Манчурію пôдъ еи протекторатомъ. Въ Пао-Тінґъ-Фу страчено на розказъ союзниковъ 4 высокихъ достойникôвъ хиньскихъ. Лі-Гунґъ-Чанґъ скарживъ ся передъ союзными міністрами на те, що ихъ войска допускали ся всякихъ звѣрствъ пôдчасъ свого побуту въ Пао-Тінґъ-Фу. Анґлія, Франція, Италія и Нѣмеччина вôдкинули сю скаргу, хотяй и не перечили еѣ правдивости. Показалось теперь, що не тôлько жовнѣры, але навѣть місіонарѣ рабували Хинцѣвъ. Пріятелѣ архіепископа Favier кажуть, що всѣ рѣчи якй католицкй попы „забрали“ суть списанй и оцѣненй та просять, щобы комісарѣ союзникôвъ, коли будуть предкладати білъ о вôдшкодоване Хинцямъ, вôдтягнули вôдъ него вартôсть забраныхъ ними рѣчей. — Кôлька кратно розпущована поголоска о смерти царицѣ показалась неправдивою.

Вôдъ 5-го с. м. засѣдае въ Гаванѣ на Кубѣ конвенвенція делеґатôвъ для ухваленя конституціи. Конвенцію отворивъ ґенералъ Вудъ теперѣшный военный ґоверне̂ръ. 31 делеґатôвъ зложили присягу, що будуть працювати для добра вôльнои Кубы и розпочали засѣдане.

Филипинцѣ ще не пôдбитй; они борють ся дальше о свою независимôсть, а послѣдными часами навѣть найбогатшй и найбôльше консервативнй зъ помѣжь сего народу що живуть въ Европѣ (про котрыхъ Американцѣ кричали, що они хотять панованя американьского) выдали проклямацію, въ котрôй жадають цѣлковитои непôдлеглости. Републиканы выбравши свого президента хочуть чимъ скорше покорити Филипинцѣвъ и мають въ тôй цѣли вôдкликати ґен. McArthura, а на его мѣсце дати когось бôльше „енерґічного.“ Кольонія филипинска въ Hong-Kong, що высылала проклямаціи заохочуючй до дальшои борбы — зôстала розôгнана услужною Анґліею на жадане McKinley-a.

Вôдозва

до П. Т. Рускихъ братствъ и прочихъ членôвъ „Руско-Народного Союза“ въ Америцѣ.

ДОРОГИ БРАТЯ И СЕСТРЫ!

Головна сегорôчна конвенція »Р. Н. Союза« въ Питсбурґу ухвалила одноголосно, що »Союзъ« приймае на себе покровительство (опѣку) надъ »Р. Н. Домомъ Еміґраційнымъ« и що всѣ члены братствъ и прочй дорослй члены »Р. Н. Союза« обовязанй разъ на рôкъ складати добровôльнй жертвы на »Р. Н. Дôмъ Еміґраційный«.

Дотеперь фондъ еміґраційный разомъ зъ депозитомъ въ касѣ »Союза« выносить готôвкою квоту **$590.60**, длятого просимо вступити въ члены нашого товариства (звычайна членьска вкладка на рôкъ 50 цнт.) и просимо найдальше до 20. децембра 1900 р. зложити и надôслати жертву на руки касієра пôдъ адресою: Mr. John Parylak, 436 East 76 Street, New York City, а списъ членôвъ жертводателѣвъ пôдъ адресою секретаря: Mr. K. Kirczow, 140 Essex Street, Jersey City, N. J.

Кожде братство и мѣсцевый »Союзъ« належаче до

(Продовженя на другôй сторонѣ).

William McKinley,
теперѣшный и будучій президентъ Сполученыхъ Державъ.

ВРАЖѢНЯ ЗЪ ПОДОРОЖИ.

I.

Дня 30. юнія кипѣло незвычайнымъ житемъ на 51 доку ню-йорского порту. Сотки народа обого пола згромадились тамъ, щобъ розпращатись зô своею рôднею та знакомыми, що мали вôдъѣжджати до Европы на англійскôмъ корабли „Lucania.“ Часъ вôдплыву наближавъ ся непомѣтно а зъ нимъ збôльшалась метушня корабельнои прислуги та гомôнъ, що походивъ вôдъ сердечныхъ желань на щасливу дорогу подорожнымъ. Вкôнци, зъ ударомъ 9-ои годины, зведено мôстъ, важкй линовки, що придержували корабель до стовпôвъ, звôльнили его зъ привязи, якоръ пôдведено зъ воды, а машина протяжно загудѣла, звѣщаючи всѣмъ, що пора вже въ далеку дорогу. Пущено пару, великаньскій трамъ 625 стôпъ довгій захолѣтавъ ся поважно, встрясъ гордо маштомъ и зъ провола, маестатично подавъ ся на рѣку Гудзонъ.

Зъ доку та зъ покладу корабля стеливсь по рѣцѣ голосный прощальный оклнкъ „hurrah“. повѣвано хусточками та капелюхами а въ декого заблищала въ очахъ слеза за дорогими. А корабель не зважавъ на тй нѣжности лишь маестатично, звôльна прямувавъ до моря, полохаючи поменшй паровцѣ, що зъ пошаною усувались покватно зъ дороги передъ старшиною.

Пасажиры довго ще стояли на покладѣ оглядаючи Ню Йоркъ та Джерзи Сити, що розверглись по обохъ берегахъ Гудзону, ажъ коли минули статую свободы и вôйсковый фортъ на »Сенді Гукъ« а корабель выплывъ на широкій океанъ, кождый спѣшивъ до нутра, щобъ повышукувати призначенй для себе каюты, де доведеть ся перезочувати до 7 ночей.

Погода стояла пречудова. Легенькій вѣтрець холодивъ спôтнѣлй пе лиця наслѣдкомъ спеки на суши, а груди свобôдно вдыхали морскій воздухъ, що додававъ цѣлому тѣлови свѣжости та веселости. Зеркало моря було рôвненьке, корабель мчавъ ся впередъ, лишаючи позаду широку дорогу спѣненои воды.

Коли вже добре стемнѣло, мабуть мало було такихъ зъ пасажирôвъ, щобъ не вышли на покладъ приглянутись красѣ окруженя. Блѣдолицый мѣсяць, круглый мовь решето, освѣчувавъ ровень моря, граючись своими лучами зъ вершками дрôбныхъ филь, що мовь тй дѣти перегонялись свавôльно то въ сю то въ ту сторону. Дивитьсь тодѣ на воду се роскôшь. Передъ твоими очима зъявляесь немовъ рôдна поорана нива. Адже-жь выразно видко чорнй скибы и борозны, тамъ дальше якйсь ще перелоги а генъ-генъ, якъ далеко окомъ засягнути, де вже небо стыкаесь зъ водою, мріють немовь велиты горы. Міліярды зôрокъ моргають до купочки людей вôдбиваючись зачароваными огниками въ бризкахъ розбурханои кораблемъ воды. Любо тодѣ кождому на серцю, ажь не хоче ся ити до каюты, переповненои душною атмосферою. Тай нѣкому не спѣшить ся. Адже жь за половину дня познакомились майже всѣ. Подѣлились на гуртки а зъ тыхъ однй проходжують ся, другй посѣдавши на похилй крѣсла ведуть веселу гутôрку, кружокъ мущинъ мабуть насытившись вже видомъ моря розтаборивъ ся въ сали до куреня, де здорово попивавъ англійскій „ale“ и шкоцку „виску.“ Були тамъ и такй, що не змогли чи не хотѣли шукати товариства и тыхъ можь було бачити опертыхъ о поруче та глядячихъ въ даль. Про що думали? Про Америку чи про рôдный край, котрый колись лишили? Якъ хто. Може бути, що всѣ були бъ они такъ перевели нôчь на покладѣ, але и на корабли суть якйсь установы. Казали сходити въ долину, бо всѣ дверѣ входовй позамыкають ся. Неохотно корились тôй заявѣ, такъ що-жь вдѣешь? На прощане неоденъ вôдозвавъ ся: „гарно оно нынѣ, але якъ буде завтра?“ На морю лучають ся несподѣванки досыть часто. Але и слѣдуючій день вдавъ ся прегарный. Се була недѣля. Знаючи, якъ святочно обходять Американцѣ той день въ своимъ краю, цѣкаве було, якъ оно буде на корабли.

Точно о год. 10-ôй зъ рана стюартъ обходивъ по покладѣ першои и другои клясы и бивъ довбенькою, поважномъ, скликуючи присутныхъ на недѣльне богослужене. Въ просторôй ѣдальни першои клясы розмѣстилось на крѣслахъ 500 особъ поминувши тыхъ, що прійшли за пôзно и не змогли захопити сидженя. Передъ кождымъ лежала на столѣ книжочка до богослужебныхъ вôдправъ, а посередъ салѣ на столѣ лежали на гарно мережанôй подушочцѣ богослужебнй книжки для провôдника молитовъ.

Зъявивсь „прічеръ“, рослый а тугій, вбраный якъ комісаръ въ Галичинѣ, оперезаный широкимъ поясомъ зъ позолоченою пряжкою зъ переду. Той прічеръ бувъ властиво завѣдателемъ провіянтôвъ корабля, а священникомъ стававъ лишь на недѣлю. Вôнъ цѣлый часъ проводивъ молитвамъ, що складались зъ 1) имнôвъ, 2) ранѣшныхъ молитовъ щось въ родѣ польскихъ „лѣтаній“ и зъ 3) читаня псальмôвъ Давида. Имны спѣвали всѣ стоячи, а ранѣшнй молитвы та псальмы читано по стрѣчцѣ на перемѣну зъ прічеромъ. Опôсля прічеръ перечитавъ поважнымъ придавленымъ голосомъ уступъ зъ книги Самуила та про навернене св. Павла. Тишина въ сали, голосъ прічера, шумъ машинъ, та легенькій хлюпôтъ морскихъ филь о шибы вôконъ робили якесь урочисте вражѣне.

Богослужене, що тревало несповна годину закôнчено молитвою за англійску королеву Вікторію, президента Сполуч. Державъ и вôдспѣванемъ имну.

Въ »цвішендеку« пасажиры подѣлились пôсля вѣроисповѣдань на малй гурты и кождый по свому моливсь до Бога спѣваючи набожнй пѣсни. Зъявивсь мѣжь ними протестантскій пасторъ и проголосивъ проповѣдь якъ Христосъ втихомиривъ бурю. Въ недѣльныхъ богослуженяхъ не брали лишь участи Ирляндцѣ. Они терпеливо ждали полудня, бо опôсля заграла гармоніка »джиґа«, пошли завзятй танцѣ, поллялась горѣвка.

Слѣдуючого дня моряки мали роботу вымѣтуючи нечистоту а люде предметъ до жартôвъ, що Ирляндцѣвъ захопила передчасно морска хорота. Сесь недугъ, але правдиво морскій, не томивъ такъ богато подорожныхъ, бо погода була гарна а море спокôйне. Хочь кого и занудило зъ легка то скрывавсь зô своими нѣжностями передъ людскими очима, щобъ зъ него ненасмѣхались.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 112 Jones Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода"

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на	рôкъ	$2.00
„ „ „	пôвъ року	1.00
„ „ „	чверть року	50
„ „ „	оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ		$3.00

Оплачувати газету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA"
112 Jones Str. — OLYPHANT, Pa.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру дôстанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офісѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнй грошей дôстати.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свой старый адресъ.

Увага.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Alex Szlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто бы бувъ покривдженый вôдъ котрого зъ урядниковъ »Союза«, нехай пише до предсѣдателя:
REV. A. BONCZEVSKY, 10 May str.
Ansonia, Conn.

(Продовжене зô стороны першои.)

»Р. Н. Дому Еміґраційного« буде мати право выслати по одному делеґатови на першу головну рôчну конвенцію »Р. Н. Дому Еміґраційного«, котра вôдбуде ся 1. лат. януара 1901 р. въ Джерзи Сити, и на котрôй межи иншимъ буде назначеный день торжественного отвореня »Р. Н. Дому Еміґраційного«, въ котрôмъ знайдуть христіяньску помôчь нашй бѣднй еміґранты — будучй певнй членьі нашихъ рускихъ орґанізацій.

Вôдъ головного комітету товариства „Р. Н. Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ".
Jersey City, N. J. 12. новембра 1900.
О. Николай Пôдгорецкій, предсѣдатель, 76 Grand Str., Джерзи Сити, Н. Дж.; Кондратъ Котанчикъ, заступникъ предсѣд., зъ Шамокинъ, Па; Константинъ Кирчôвъ, секретарь, зъ Джерзи Сити, Н. Дж.; Иванъ Парилякъ, касіеръ, зъ Ню Йорку; Дмитро Ванько, контрольоръ, зъ Ансонін, Конн.; о. Антôнъ Бончевскій, зъ Ансоніи, Конн.; Лазоръ Сиротякъ, зъ Йонкерсъ, Н. Й.; Йосифъ Коваль, зъ Шенандору, Па., выдѣлові зъ рамени „Р. Н. Союза."

Що думають
нашй люде про републиканôвъ и ихъ „прихильность" до робôтника?

Низше подаемо письма вôдъ двохъ свѣтлѣйшихъ нашихъ робôтниковъ. Для браку мѣсця не могли мы ихъ скорше помѣстити; думаемо однакъ, що они не втратили черезъ тое на вартости.

I. Письмо зъ Buffalo, N. Y.

Въ четверъ вôдбулась парада по улицяхъ републиканьскихъ клюбôвъ. Парада ся, въ котрôй взяла участь и Поляковъ досыть спора горсть, зробила тôлько добра, що загнала кôлькоро людей до шпиталѣвъ, бо оденъ кôнь бувъ дуже дикій и покалѣчивъ 8-ро людей, котрй знаходились при фабрицѣ Buffalo Iron & Steel Works, до котрои цѣлый похôдъ простувавъ. Властитель сеи фабрики закупивъ тысячѣ електричныхъ лямпъ на той часъ, щобъ те все людямъ очи затуманило, народъ прійшовъ подивитись и дочекались люде нещастя. Таке саме принесе и выбôръ Мікінлея. Фабрикантъ на отуху, якъ кажуть, давъ кôлька бочокъ пива для тыхъ, що схотять пôйти въ параде яко републиканьскій клюбъ по улицяхъ... Розумѣе ся, що всѣ богачѣ такъ роблять передъ выборами, а по выборахъ позирають на робôтника якъ вовки.

Ив. Бурштинъ.

II. Письмо зъ Чикаго.

Днесь святкуемо на честь „черевайка" за те, що пôдъ его святымъ покровомъ розлялось досыть робôтничои крови и сльозъ вдôвъ и сиротъ. Многй капиталисты позамыкали фабрики та порозлавали робôтникамъ свои нашийники або лѣпше сказати узды, та выгнали на мѣсто нѣбы то до паради, спрашаючи щобы показати свѣту скôлько котрый годуе робôтниковъ, або по ихъ думцѣ „муловъ". Шкода що не покажуть скôлько мільонôвъ принесли имъ тй »вôльнй невôльники« чистого доходу за вдякы господарцѣ републиканской и ґенеральному босови Микинлейови. Шкода! Щобы всѣ робôтники, замѣсть волочити ся по мѣстѣ зъ компанійскимъ нашийникомъ, подумали лѣпше о своѣй чорной доли, а вмѣсто кричати за шклянку free beer (даремного пива) hurrah for McKinley, крикнули одноголосно: пропавъ бы, щезъ бы и всѣ подобнй ему, та выбирали на уряды своихъ людей, то бы було лѣпше.

Микинлеевй гоньчй собаки (чи тамъ аґенты) порозадавали робôтникамъ ґузики зъ портретомъ Микинлея и Рузвелта, а заразомъ великій пейлъ (динерку), що нѣбы то тôлько они могуть намъ дати повный пейлъ! Одже наше жите мае залежати вôдъ такихъ двохъ черевастыхъ капиталистичныхъ лькокавъ?! Чи-жь то не е встыдъ для цивилизаціи американьской? Чи-жь то не ганьба тому робôтникови, що носить свого ворога на своихъ грудяхъ, еще кричати най жіе той ворогъ! най пропаде другъ? Якже туть дивовати ся, що въ Галичинѣ хлопъ пôдъ грозьбою жандармского баґнету вôддае голосъ на своего ворога, коли тутъ на вôльнôй земли величають люде своего ворога, лѣзуть якъ муха павукови въ сѣть!

А. И. Дубинскій.

Початокъ кôнця.

Повага и вплывъ польскои шляхты на ширшй круги населеня въ Галичинѣ, падае що разъ бôльше. Для чого такъ, легко вôдгадати. Селянина-рôльника, робôтника, ремесника и взагалѣ кождого, хто не мае »гербу« уважала она за знарядъ въ своѣй политицѣ, за попыхачôвъ въ своихъ самолюбныхъ интересахъ. Любѣмъ ся, лучѣмъ ся и поступаймо вразъ для добра Польщѣ! — кричала она. И все, що почувало ся до польскости, було ѣй послушне. Користаймо зъ австрійскихъ правъ, пôдшептували многимъ, и сотворѣмъ въ Галичинѣ огнище нашого житя, збудуймо сильнй пôдвалины будучои Польщѣ! И сотки тысячь легко-вѣрныхъ липли до нихъ та давали ся водити за носъ. Такъ тягнуло ся довгй лѣта. Поволи высувала ся шляхта напередъ, брала всѣхъ пôдъ ноги, загорнула все въ свои руки и — дбала лишь о себе. Жадна народность въ Австріи (о крôмъ Нѣмцѣвъ) немала такои силы, стôлько пословъ въ соймѣ и радѣ державнôй, такои поваги якъ они. Навѣть цѣсарь мусѣвъ числитись зъ ними, а ихъ клюбъ пословъ у Вѣдни (званый »Коло польске«) ихъ солидарность, ихъ центральный комітетъ выборчій у Львовѣ, служивъ за взôръ шляхотскои ґегемоніи. И яку користь мала Галичина зъ того всего? Що доброго они для неи здѣлали? — Нѣчого.

Пôдъ ихъ рядами край пôдъупадавъ, бѣднѣвъ що разъ бôльше, ажъ нарештѣ опинивъ ся на краю пропасти матеріяльнои и моральнои. Рôльникови селянинови почали ліцитувати остатный кусникъ поля за рôжнй здирства, ремесника знищили жидôвскй фабрики, робôтникъ пухнувъ зъ голоду безъ зарôбку, а низшій урядникъ, священникъ, учитель и т. п. ставъ ся невôльникомъ шляхты. Паны однакъ еще тымъ не задоволялися. Имъ захотѣлось утвердити разъ на всегда свое панованє, запровадити окружнй громады пôдъ шляхотскимъ надзоромъ давныхъ мандаторôвъ и вôддати цѣлу Галичину выключно пôдъ ихъ власть. Почали навѣть брутально душити всякій обявъ незадоволеня и шляхотнй змаганя. Безвстыдно взялись допускати прерôжныхъ дефравдацій (крадежей) и скрайного рабунку бѣднои краины...

Але все мае свой конець и остатными часами вôдмѣняе ся навѣть Галичина. Правда выйшла на верхъ, бо населене краю шукаючи причины свого нещастя, пôзнало своихъ ворогôвъ — шляхту и почалось вôдвертати вôдъ нихъ.

Першй зробили сей крокъ мазуры, другй селяне всхôдннои Галичины, третй робôтники мѣйскй, а на останку и мѣста. Зчинивъ ся заколотъ, а въ остатнôй кампаніи выборчôй выродивъ ся невиданый передѣлъ межи шляхтою а згадаными вже станами. Паньско шляхотскій »центральный« комітетъ выборчій у Львовѣ, знайшовъ ся въ немалôмъ клопотѣ и страху. Перше все було ему невôльничо послушне, а теперь всѣ явно бунтують ся выповѣдають послухъ и зô страшною ненавистею глядять на него. Навѣть мѣста, головна пôдпора шляхты, вôдвернули ся вôдъ него. На 30 бôльшихъ мѣстъ галицкихъ до теперь 28 зôрвали всякй зносины зъ центральнымъ комітетомъ.

Є се такій ударъ для тои пережилои касты, така велика програна, що въ коротцѣ старый край може зачати жити новымъ житемъ.

Дописи.

Зъ Catasaqua, Pa.

Торжественне благословене російско-православнои церковцѣ въ Catasaqua, Pa. вôдбуло ся дня 4. новембра 1900. Мимо хорошои погоды явилось вѣрныхъ дуже мало такъ, що хоть церковця не велика, але була на половину порожна. Братство православне св. Кирила и Методія (всѣхъ членôвъ було 20) и лютераньске братство зъ такимъ самымъ числомъ членôвъ, прибули въ парадѣ, щобы причинити ся до взбôльшеня »торжества«. Приватныхъ людей всѣлякои народности (найбôльше словакôвъ) було около 60. Церкву поблагословили о. А. Товтъ зъ Wilkes-Barre, Pa. и о. Гр. Грушка зъ Old Forge, Pa. О. Товтъ пропобѣдавъ въ руско-словенскôмъ а о Грушка въ украинско-козацкôмъ нарѣчію. По російски нѣхто анѣ не писнувъ, бо якъ емъ зауважавъ, то тамъ анѣ одного чоловѣка зъ Росіи не було. На проповѣдяхъ було сказано, щобы кождый державъ ся такого обряду и вѣры въ якôй родивъ ся, а не пхавъ ся пôдъ чуже ярмо. Дуже красно Всч. Отцѣ зробили що такъ нарôдъ просвѣтили тыми словами, бо на що жь той бѣдный робучій людъ мае спомагати чужу церковь, коли она мае бути записана не на него, але на російского царя, чи на епископа. Єсли епископъ хоче мати церковь, то може своимъ коштомъ поставити, але не грабити чужу працю пôдъ свое имя. Або бодай теперь повиненъ бы выратувати сю церковцю зъ довгу и повертати людямъ по кôлька сотъ долярôвъ що на неѣ пожичили.

Помежи словаками ходить поголоска, що невдовзѣ мае посвячати тоту церковцю лат. біскупъ и перетворити еи на словацкій костелъ.

Ось и все, що я чувъ и видѣвъ на тôмъ празнику.

Участникъ.

Зъ Scranton, Pa.

Доносимо вамъ зô стороны нового братства св. Иліи Пророка, що маемо велику перешкоду вôдъ отця духовного Е. Волкая, котрый не тôлько каже, що нѣкого, що до нашого братства належить, за доброго чоловѣка не уважае, анѣ ему жаднои церковнои услуги не зробить, але еще анѣ разу не хотѣвъ заголосити нашого мітинґу, хотяй мы его о тое просили. Кромѣ сего публикуе нас въ церкви що мы »поляки« и т. п. хотяй кождый знае, що мы Русины такъ само якъ и другй, и то не лишь самй Галичане, але суть межи нами и зъ угорскои стороны. Коли мы закладали братство, то не на згубу нашои церкви або народности, отже дуже намъ дивно, що о. Волкай такъ противъ насъ воюе. А що мы вступили до »Р. Н. Союза«, то въ тôмъ прецѣнь ничь злого, бо »Союзъ« не жадна польска, але р у с к а орґанізація. Впрочѣмъ кождый належить тамъ, где ему лѣпше подобае ся, але задля тои причины жаденъ чесный духовникъ не повиненъ нѣкого въ церкви публиковати, або якйсь вымысленй имена надавати.

Та не досыть того. Въ своимъ гнѣвѣ и ненависти о. В. такъ далеко ся загнавъ, що двохъ членôвъ нашого братства, зъ котрыхъ оденъ контрольоромъ церковнымъ (М. М. Югасъ), другій бувъ касіеромъ церковнымъ (Петро Манько), въ недѣлю дня 28-го октобра публично въ церкви называвъ такими именами якъ: говедо, скотъ, поґанъ, діяволъ, скуситель и т. и. А треба знати, що бувшій касіеръ п. П. Манько самъ около 500 долярôвъ на нашу церковь до сего часу подаровавъ, а за часъ свого урядованя вôддавъ до касы не менче, але еще бôльше грошей якъ було у книжкахъ пописано. Тымчасомъ о. В. анѣ то ся не подобало, але такого чесного чоловѣка вмѣсто похвалити, самъ власновôльно зъ уряду скинувъ и еще въ церкви спаплюживъ.

Намъ дуже дивно, що чоловѣкъ, що называе себе духовникомъ, може такъ въ церкви робити, то есть вмѣсто голосити слово Боже — прозывати своихъ парохіянôвъ такими именами, котрй хиба въ гетелю можуть мати мѣсце.

Зъ тои причины наступило велике згôршене межи народомъ що бувъ въ церкви и майже всѣ люде, що були на богослуженю, учувши такй слова, зъ церкви выйшли и лишь кôлька заушниковъ зôстало въ серединѣ. Мущины зачали нарѣкати, а жены плакати, що дочекали ся такого зневаженя храму Божого зô стороны духовника. Таке то у насъ ся дѣе. Маемо лишь два разы богослужене въ мѣсяць, а прійдемо до церкви, то вмѣсто молитвы почуемо прозыване вôдъ престола. И можна потôмъ дивувати ся, що нарôдъ вôдвертаесь вôдъ церкви?

Лешко Демко, предсѣд. Андрѣй Виляцкій секретарь.

Печать бр. св. Иліи Пр. въ Scranton, Pa.

Звичайно першй два днѣ плавбы моремъ належать ще до сякихъ-такихъ приятностей, бо жь се новина а далѣ йде монотонôсть, що доводить неразъ чоловѣка до лютости. На анґлійскôмъ корабли якось собѣ радили и на всѣ лады старали вкоротити собѣ часъ розличными выгадками. Однй грали на покладѣ въ »кружки«, другй въ карты а деякй пôдпивши собѣ здорово строѣли жарты, выбравши за предметъ когось зъ присутныхъ. Бôльша частина збиралась при фортепіянѣ, де устроено импровізовану забаву зъ спѣвами, деклямаціями та монольогами.

Въ »цвішендеку« тежь радили собѣ якъ могли. Звычайно грала гармоніка и йшовъ дрôбный »джіґъ«, щось въ родѣ нашои коломыйки.

На корабли заскочивъ насъ день 4 юлія, урочисте народне свято Сполученыхъ Державъ, памятка проголошеня независимости. Тому, що пасажирами були переважно Американцѣ и Анґлійцѣ, то жь вôдсвятковано той день вспôльно. На маштѣ повивали двѣ фляґи: Сполученыхъ Державъ и Великои Британіи. У кождого виднѣлась на сурдутѣ ознака червоно-бѣло-голубои краски. Въ саляхъ вôдбувались промовы, вôдповѣднй урочистости дня а вечеромъ импровізованй вокально-декляматорскй вечерки и складка на пенсійный фондъ англійскихъ морякôвъ. Одну точку програмы вечерковои выповнила ирляндска дѣвчина. Спѣвала за дику ирляндску рожу, за еи запахущій цвѣтъ, що здогонюе еи ажъ на чужинѣ и тягне якоюсь непонятною силою назадъ до рôдного краю. Лице спѣвачки зôвяле, зъ выстаючими, худощавыми вылицями, статъ струнка. Коли спѣвала, голосъ еи дрожавъ, а въ очахъ мала сльозы. Спѣвала гарно, бо всѣ слухали зъ напруженемъ. Якъ скôнчила, выховзнулась непомѣтно назадъ до »цвішендеку«, лишаючи въ слухачахъ якесь придавлене и немовъ якійсь докôръ. Казали еи знакомй, що заробляла въ Америцѣ якимсь »иншимъ« якъ другй способомъ, а теперь занепавши на силахъ, ѣде въ Ирляндію, щобъ по колючихъ терняхъ непривѣтного житя спочинути въ рôднôй земли.

Йой! Коли приглянутись ирляндскому танцеви, вслухатись въ тужно-проймаючій спѣвъ та бачити жите Ирляндцѣвъ сейчасъ находять на чоловѣка поганй, невеселй думки и ввижаесь нашъ рускій чоловѣкъ; історія Ирляндіи хиба-жь се не історія нашого народу?...

Корабель мчавсь безъ упину безъ перепкодъ та гôдныхъ уваги замѣтокъ на морю, лишь за якй два днѣ передъ Ирляндіею на пôвночи вказалась прегарна панорама. Було се пôдъ вечѣръ. По небѣ розсѣялись рѣдкй хмарки бѣлй мовь квасне молоко. На самôмъ окраечку небосклону тамъ, де небо купалось уже въ филяхъ, лучѣ сонця, пробиваючись въ филяхъ морскихъ, створили прегарный краевидъ. Видко було зъ верхи стôжковатй горы та гущавины крякôвъ а серединою плыла рѣка, понатикана малыми острôвцями. Сеся злуда не тревала довго, бо зъ за неи выкотилось сонце широчезне мовь колесо, кидаючи останки червоно-яркого свѣтла. Корабель мчавъ ся въ напрямѣ до Анґліи а сонце звôльна тонуло въ безодни океану, доки не зникло цѣлковито, полишаючи службу мѣсяцеви, що вказавъ ся митю по его зникненю.

Послѣднй хвилѣ плавбы моремъ належать до найбôльше денервуючихъ. Кождый радъ бы побачити вже землю, а хочь она ще далеко, неразъ на сотки миль вôддалена, то очи всѣхъ звернені въ ту сторону немовь бы бажали притягнути еи до себе чимъ скорше. Хвилѣ подобного дожиданя протягають ся въ годины. Тогдѣ предметъ розмовъ однаковый: »далеко ще Ирляндія? – якъ довго ще поѣдемо? — що перше побачимо?" и т. д. Розумѣесь, що вôдповѣдей богато.

Вкôнци, шестого дня подорожи замрѣли здалека три вершки гôръ Ирляндіи. Въ усѣхъ вступила радôсть и втѣха, а декотрй Ирляндцѣ поклякали на колѣна и молились до тыхъ гôръ мовь до якихъ божищь. Того жь таки дня причаливъ корабель до Queenstown, де повысѣдали подорожнй, що ѣхали до полудневои Ирляндіи. А прочихъ повезено до Ливерпулъ, де розбрились по всѣмъ усюдамъ.

Всѣхъ пасажировъ на тôмъ корабли вразъ зъ корабельною загалою начислено 1850 головъ.

Стефанъ Макарь.

(Дальше буде).

III. Руско-американска народна пѣсня.

Ей якъ я йшовъ изъ Америкы (2 разы).
Ей изъ Пицбурку зъ тои фабрикы: 2.
Зистань здорова робото моя — 2.
Ей няй тя робить другий а не я! 2.
Якъ я прешовъ на штацію: 2.
Ей зистанте здорово ґаздо-ґаздинь моѣ, 2.
Бо я купевъ тікетъ ажь до краю. 2.
Якъ я прешовъ до Нев-Йорку: 2.
Ей видѣвъ я тамъ воду превелику. 2.
Боже, Боже што робети 2.
Якъ тоту воду переплавати? 2.
Якъ я сѣдавъ на шіфу велеку, 2.
Ей скрутеле ся моѣ очи; 2
Зистань здорова Америко 2.
Ты то велика трапеницо. 2.
Якъ я прешовъ на середъ моря, 2.
Заболѣла ня голова моя. 2.
Якъ я прешовъ до Гамбурку, 2.
Ей хвала Богу, же я ушь ту. 2.
Якъ я прешовъ до Берлина 2.
Ей де самъ пруский чѣсаръ быватъ. 2.
А якъ я прешовъ до Одерберку 2.
Ей на ту угорску палѣнку. 2.
Якъ я прешовъ до Пряшова: 2.
Ей утворъ дверѣ жено моя, 2.
Утворъ дверѣ а дай руку 2.
Ей не хочу знати Америку. 2.

Подавъ М. Вовчокъ Мороховичъ.

Кумъ Грицъ и Василь.

Грицъ (спѣвае):
Тѣштесь выборцѣ американьскѣ,
Бо побѣдили доляры паньскѣ:
Микінлей выйшовъ зновъ.
За грошь купивъ васъ разомъ зъ ногами,
Щобъ панувати дальше надъ вами
Точити вашу кровь...
Щобъ васъ вôддати богачамъ въ руки,
Въ чотыро-лѣтну неволю-муки,
Въ тростôвъ компаній власть.
Щобъ васъ розуму троха привчити
Бѣдою очи вамъ отворити,
Що може Панъ-Богъ дасть...

Василь: — Куме Грицю, вы гдесь бачу були на трактаментѣ, що такъ собѣ выспѣвуете.

Гр.: — Чи-жь то такъ тяжко въ Америцѣ о трактаментъ? Выстарчае пôйти по хатахъ, наколи чоловѣки заберуть ся до роботы, а можна пити й розперѣзуватись.

Вас.: — Е, плетете дурницѣ! Якъ нема чоловѣкôвъ? — а где-жь тогды напете ся?

Гр.: — Где? межи жѣнками. Вы не знаете
Якъ посходять ся, тай позлазять ся
Молодицѣ до купки
И зачинають розповѣдати
Кожда свои пробутки:
Якъ варять ѣсти, мыють пôдлоги,
Якъ мучать ся на диво,
Врештѣ шукають центôвъ и збанка—
Посылають по пиво...
И дай вамъ Боже, та дай намъ Боже!
Склянки мають роботу —
А кумки топлять у гôркôмъ пивѣ
Свою тяжку турботу...
Ходять язычки немовь млиночки,
Всѣмъ ворогамъ тревога,
Всѣхъ проклинають и вызывають,
А обсудять и — Бога...

Вас.: — Отъ и вылѣзло шило зъ мѣха. Заразъ пôзнати, хто безъ перестанку крутить ся мѣжь бабами... Оно таки такъ, бôгме такъ! Одного разу и я бувъ на такôй бабскôй хапатнѣ. Больше однакъ зарѣкаю ся по нихъ ходити, бо якъ бабы попили ся, — троха менѣ очи не выдрапали.

Гр.: — Ажь такъ васъ полюбили?

Вас.: — Та где тамъ полюбили! Я имъ почавъ представляти, що женщинамъ не гарно и не здорово такъ пити, а они (мѣркуйте собѣ) зъ крикомъ: »Ту є фрі контрі«, кинули ся зъ кулаками на мене, и я лишь зъ гôркою бѣдою вырвавъ ся...

Гр.: — Ха, ха, ха! бо вы не знаете якъ зъ ними обходити ся. Ихъ такъ треба гладити якъ Микінлей выборцѣвъ.

Вас.: — Або такъ якъ они мене хотѣли...

Гр.: — О нѣ, нѣ! Ту въ Америцѣ женщины суть въ великôмъ поштанôвку. Где-котрѣ зъ мущинъ такъ ихъ шанують, що навѣть сами за нихъ варять, перуть, баблять дѣти, замѣтають и —

Вас.: — И певно ще и носи имъ обтерають?... Але Боже мôй, я такъ заговоривъ ся и забувъ, що маю ити до редакціи »Свободы«.

Гр.: — Чого?

Вас.: — Таже хочу зъ ними троха высварити ся, абы не друкували все те, що мы оба балакаемъ. Тяжко вже чоловѣкови що заговорити. Знаете, я щось не разъ скажу такого, щось менѣ вырве ся, а они все те пôдслухують и пхають до »Свободы«. Кара Божа тай годѣ! Встыдаю ся вже выйти межи люде.

Гр.: — Вы — найлучше напишѣть листъ. Що тамъ будете ходити.

Вас.: — Маете слушнôсть; листъ буде вôдповѣднѣйшій. Иду я заразъ купити паперу и беру ся до писаня. Покажу тамъ всѣмъ що значить кумъ Василь, бо напишу, ажь имъ буде въ пятахъ постигати. А теперь до побаченя!

Гр.: — Йдѣть здоровѣ! Старайте ся також робити такъ, щобы васъ знову не высмѣяли. (Розходять ся).

Пôдслухавъ Чалый.

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Дôмъ Еміграційный въ Америцѣ" и высылайте жертвы до касіера пôдъ адресою: Mr. John Parylak, 436 East 76 st., New York City, а за разомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: Mr. K Kirczov, 140 Essex Str., Jersey City, N. J.

Комітетъ.

Дальше справоздане зъ жертвъ зложеныхъ на Р. Н. Д. Е. въ Америцѣ.

Въ депозитѣ „Р. Н. Союза"	$221.10
Зъ перенесени	369.50
Разомъ:	$590.60

Читайте уважно, а певно приступите до нашого товариства: »Анна Березовска, замужна Кебала, зô Стрѣлиска новыхъ (Галичина), приѣхала була въ юнію сего року до Америки, щобъ заробити на »хлѣбъ насущный« для себе и для свого мужа Василя, що живе въ краю на пôвъ божевôльный и до працѣ неспособный. Въ вересни привела она на свѣтъ дитину въ одномъ нюйорскомъ шпитали, звôдки по 16 дняхъ вôдослано еи зъ дитиною до »кесел-ґарды« и урядъ еміґраційный постановивъ еи вôдослати на силу до старого краю, щобъ не була тягаромъ для Америки. Оденъ членъ нашого комітету удавъ ся особисто до головного уряду еміґраційного и въ той способъ выпустили згадану нещасну жену на волю. Того самого дня т. є. 31. октобра б. р. наше товариство выстаралося для неи мѣсце, де достане яко мамка $20.00 мѣсячно, а дитину тымчасомъ вôддано до порядного дому сиротского, де мусить платити $10.00 мѣсячно. Для членôвъ братствъ и дорослыхъ членôвъ »Р. Н. Союза« рôчна вкладка на Дôмъ Еміґр. выносить 50 цнт., для поодинокихъ осôбъ $1.00 на рôкъ, а хто хоче стати членомъ-основателемъ тов. »Р. Н. Дому Еміґр.«, той зволить зложити найменше $25.00 будь на разъ будь ратами.

Джерзи Сити, Н. Дж. 1. новемб. 1900.

За комітетъ товар. »Р. Н. Д. Е. въ Америцѣ«:

О. Н. Подгорецкій
председатель.

Иванъ Парилякъ, касіеръ. К. Кирчовъ, секретарь.

— **Просимо** всѣхъ хто знае краснѣ спѣванки о Америцѣ, казки, загадки, смѣшнѣ оповѣданя и т. и., щобы намъ тое все описавъ, але по просту, по хлопски, такъ якъ тое чувъ вôдъ другихъ, хочь бы навѣть по „унґарски"; а мы то дамо до „Свободы". Тôлько нехай нѣхто не присылае намъ такихъ рѣчей що вычитавъ въ якôй книжцѣ. Нехай такъ само нѣхто не сподѣесь, що те що вôнъ пришле сейчасъ буде надруковане. Мы мусимо друковати тѣ рѣчи за порядкомъ такъ, якъ они до насъ приходять, а не перескакувати.

— **Робота** при твердôмъ углю иде добре. Деякѣ майнеры не хотять платити своимъ помôчникамъ (лебрамъ) 10 цнт. бôльше на долярѣ якъ перше. Lehigh Coal & Navigation Co. позаписувала майнерôвъ, що були прихильнѣ страйкови въ Lansford, Coaldale и Tamaqua и хоче ихъ переслѣдувати. Многѣ люде приступають до майнерскои юніи. По всѣхъ сторонахъ майнеры збирають пôдписы тыхъ, що хочутъ двотыждневои пейды.

— **Вôспа** ширить ся на »вестахъ« помѣжь Індіянами въ застрашаючій спосôбъ.

— **П. В. Кокосъ** зъ Allegheny, Pa. пише намъ: »Въ недѣлю дня 4. с. м. чотыри Хорваты грали въ карты цѣлый день, а потôмъ пôшли до салюну и зачали ся бити. Въ тôй битцѣ не тôлько подерли сѣмдесять долярôвъ на кавалки, але также одного застрѣлили на смерть (4 кулѣ дôставъ). Полісмены спôймали того, що стрѣлявъ, вôдобрали ему револьверъ и два ножѣ, котрѣ мавъ при собѣ и завезли его до Ивановои хаты. Два другѣ повтѣкали. Такъ то два люде втратили жите черезъ карты, бо оденъ вже небôщикъ, а другій такъ само якъ бы бувъ умерлый, бо або го повѣсять, а якъ нѣ, то буде сидѣвъ довгій часъ въ арештѣ, а що варта таке жите? Найже кождый картъ ся варуе, бо може втратити не тôлько грошѣ, але и здоровле або и жите.

— **Злочинцѣ** злодѣеви вôдтяли голову, щобы не зрадивъ... А сталось то въ Бонибадѣ на Угорщинѣ. Въ тамошного заможного шевця С. Штеґнера вôдъ довшого часу допускали ся якісь злочинцѣ крадежей. Абы ихъ вылапати, швецъ дôбравъ собѣ кôлькохъ помôчникôвъ и 20. м. м. пôдсѣвъ на нихъ въ стайни. Пôзно въ ночи, появились справдѣ три злодѣѣ, зробили дѣру въ стѣнѣ и оденъ зъ нихъ почавъ ногами всуватись до середины. Въ тôй хвили прискочивъ Штеґнеръ зъ воловодомъ и привязавъ его за ноги до стовпа такъ, що лишь голова лишилась на дворѣ. Глухій окликъ привязаного звѣстивъ товаришамъ про нещасте. Сперш у старали ся вытягнути камрата зъ матнѣ, а коли имъ се не удало ся, оденъ зъ нихъ засычавъ: »Ты насъ зрадишь«. По корогкôй павзѣ розлягъ ся страшный крикъ привязаного, а опôсля все притихло. Штеґнеръ тогды, набравши вôдваги, выйшовъ подивити ся якого пташка злапавъ. Але грôзный видъ представивъ ся его очамъ. Зъ шиѣ злодѣя стѣкала ще свѣжа кровь, а зъ головы не зôстало нѣ слѣду... Ото злодѣѣ зъ боязни передъ зрадою и пôзнанемъ, вôдтяли звязаному товаришеви голову и забрали зъ собою.

— **Черезъ** гнетъ, якого дôзнае нарôдъ вôдъ православного духовеньства въ Росіи, повстае тамъ що разъ бôльше религійныхъ безпопôвскихъ сектъ. »Сѣверный Курьеръ« (російска ґазета) доносить знову о такôй нововоповставшій сектѣ, котрои члены назвали себе »царскими«.

— **Вылетѣвъ** въ воздухъ (черезъ выбухъ) корабель, въ котрôмъ везли 1800 тонъ збôжа по Дунаю. Сталось то недалеко Митровичь на Угорщинѣ. Зô службы корабельнои згинуло такожъ 4 особы.

— **Сли** думаете, що „Свобода" „добре" пише, старайте ся для неи о новыхъ предплатникôвъ, а она буде ще „лѣпше" писати.

— **Frank Bezek,** ґранаръ, що пару рокôвъ тому назадъ застрѣливъ свою невѣрну наречену въ Олифантѣ, Па. мае бути пущеный на волю. Зразу засудили его на смерть, потôмъ на доживотный арестъ въ Eastern Penitentiary въ Philadelphi-и, ажь недавными часами знайдено незбиті доказы, що смерть его нареченои наступила безъ его причины.

— **Одна** ґазета нѣмецка зъ Бременъ пише о обходженю ся нѣмецкихъ воякôвъ зъ Хинцями такъ: »Вояки нѣмецки спôймали 68 Хинцѣвъ (декотрѣ зъ нихъ не мали ще 21 лѣтъ) повязали ихъ до купы за косы, потôмъ били до крови, казали повыкопувати собѣ гробы, а наконець пострѣляли одного за другимъ.« Друга ґазета пише: »Хинцѣвъ въ неволю не беруть, але спôйманыхъ стрѣляють, або для заощадженя куль и пороху зарубують шаблями. Одного пополудня Хинцѣ забили жовнѣра, що стоявъ на сторожи. Сейчасъ цѣлый батальонъ пустивъ ся въ погоню за убійниками и спôймавъ ихъ живцемъ въ числѣ 74. Всѣхъ ихъ сейчасъ попроколювано баґнетами«.

— **Двохъ** людей, що везли $4.000,00 для выплаты майнерôвъ въ Tarr & Alverton недалеко Connellsville, Pa. напали 4 злодѣи. Пеймейстра застрѣлили, однакъ и самѣ потерпѣли, бо 3 утратило жите а четвертый сидить въ арештѣ въ Ґрінсбурґу.

— **Пôдчасъ** землетрясеня въ Carcas, Venezuela, 15 людей зôстало убитыхъ, а многѣ раненѣ. Шкоды взагалѣ великѣ.

— **Пшениця** въ декотрыхъ сторонахъ Сибиру высхла въ наслѣдокъ посухи цѣлковито.

— **На доходъ** рускои церкви и школы вôдбуде ся на »пущане« въ вôторокъ дня 27. новембра, 1900, въ Джерзи Сити, Н. Дж., въ польскôй гали 187—189 Brunswick Str. (межи 6 а 7 улицею) великій бальи театральне представлене »Знѣмченый Юрко« и »Сатана въ бочцѣ«, (вôдограють ню-йорскѣ рускѣ аматоры), — разомъ зô спѣвами и деклямаціями. Мѣсце сидяче 35 цнт., стояче 25 цнт. Початокъ о год. 7. вечеромъ.

— **Въ** Mervine майнѣ, Скрентонъ, Па. ґазъ попаливъ двохъ майнерôвъ, на Throop-ѣ, Pa. чотырохъ. На Пайнъ бруку (Скрентонъ) угле впало на чоловѣка, а одного драйвра копнувъ мулъ и розбивъ голову. Всѣ они борють ся зô смертію. Въ Girardville драйверъ впавъ зъ мула, а замотавшись въ упряжь тягнувъ ся по земли пôвъ милѣ.

— **Въ** Мт. Кармелъ, Па. засновано вечѣрню школу для старшихъ людей, що не вмѣють нѣ читати нѣ писати по руски. Охочихъ записалось до 30, а учить ихъ мѣсцевый священникъ Ст. Макарь. — Въ тôмъ самôмъ мѣстѣ заложилось двохъ Полякôвъ, зъ котрыхъ оденъ належить до партіи републиканьскои а другій до демократичнои, що котрои партіи президентъ перепаде при выборахъ, той мае вести другого на тачкахъ черезъ цѣле мѣсто а передомъ мае имъ приґравати банда. Закладники додержали приреченя и демократъ вѣзъ републикана на тачкахъ на велику втѣху хлопцѣвъ.

— **Африканьскій** міліонеръ Ц. Родесъ, страшный ворогъ Бурôвъ, той самъ, черезъ котрого Анґлія выповѣла войну бурскимъ републикамъ, — занедужавъ сими днями небезпечно.

— **Нова** майна буде отворена въ Saginaw, Mich. Угле знаходить ся 100 стôпъ пôдъ землею и е 4 стопы грубе.

— **Перскій** шахъ (король), котрый 13. жовтня с. р. переѣздивъ черезъ головне мѣсто Галичины Львôвъ, не хотѣвъ на хвильку глянути на него. Знавъ видно, що на дѣла и рядъ польскои шляхты въ Галичинѣ не варто дивити ся. Цѣлый львôвскій дворець залягало множество народу, котрый хотѣвъ привитати и зобачити рѣдкого гостя, шахъ тогды однакъ клавъ ся якъ разъ до — лôжка.

— **Сполученѣ** углекопы (U. M. W. of A.) мали въ касѣ 30. септембра $81.910.85. Три мѣсяцѣ тому назадъ мали лишь $68.857.02.

— **Статуты** »юніи« майнерскои суть друкованѣ въ языкахъ анґлійскôмъ, словеньскôмъ, польскôмъ, литовскимъ, италіяньскôмъ, французскôмъ и нѣмецкôмъ. Русины домагайте ся, щобы тѣ статуты були надрукованѣ для васъ по руски. Вы маете на се право!

— **Въ** Новôй Зеляндіи, (островъ коло Австраліи) є право що хлопець низше 18 лѣтъ мусить достати що найменше $1.25 денно, а дѣвчина того самого вѣку $1.00.

— **Американцѣ** достали »джябъ« вартости 5 міліонôвъ дол. зъ полудневои Африки. Мають они доставити потрѣбного матеріялу до побудованя тамъ желѣзницѣ. Въ виду сего роботы въ желѣзныхъ фабрикахъ буде досыть.

— **Д-ръ** H. V. Hilprecht зъ Филафелфіи (про котрого мы вже згадували) вôднайшовъ 70 миль вôдъ мѣста Баґдадъ, въ полуднево-захôдной Азіи святыню поганьского божка Ваала, а въ нѣй тысячѣ глиняныхъ табличокъ, на котрыхъ списано про те якъ жили люде ще 4000 лѣтъ передъ Христомъ, значить майже 6000 лѣтъ тому назадъ.

— **Ишпанцѣ** приходять на Кубу чимъ разъ бôльше. Недавно тому приѣхало ихъ 1000 до Гаваны.

— **Сполученѣ** Державы намѣряють выбудовати 32 новыхъ военныхъ кораблѣвъ.

— **Скаржить** папу ґрафъ Confalisniere, найблизшій кревный померлого 40 лѣтъ тому назадъ кардинала того-жь самого имени о 10 міліонôвъ ліръ зъ процентомъ, котрѣ то грошѣ папа Пій IX. забравъ въ корысть столицѣ апостольскои, понеже не можна було вôднайти тестаменту. Теперь тестаментъ вôднайшовъ ся, та показалось, що весь маєтокъ бувъ записаный ґродинѣ.

— **Піяньство** ширить ся дуже помѣжь женами и дѣвчатами въ Чікаґо. Напиткôвъ достарчають имъ ґросерники и аптикарѣ.

— **Кôлькохъ** французкихъ инжинерôвъ хотять балономъ перелетѣти черезъ величезну пустыню Сагару въ Африцѣ. Два небезпеченьства ґрозять тымъ людямъ: перше що балонъ може пукнути ще на пустыни, а тогды чекае ихъ смерть, друге, що хотяй бы и перелетѣли пустыню, а вѣтеръ занѣсъ ихъ поза мѣсто Тімбукту, до котрого они сподѣють ся приѣхати, то на-пôвъ дикѣ люде убють ихъ.

— **Всѣхъ** кому на тôмъ залежить повѣдомляю, що мôй адресъ въ Америцѣ є такій:

Rev. St. Makar,
Box 13,
U. S. A. Mt. Carmel, Pa.

— **J. Barcroft,** анґлійскій Квейкеръ зъ Cambridge, оповѣдае, що Духоборамъ, котрыхъ вôнъ вôдвиджувавъ потреба конечно помочи для заведеня школъ, бо они не хотять помочи въ тôмъ напрямѣ вôдъ правительства. Правдоподôбно Квейкры постараютъ ся для нихъ о якітакѣ школы. Цѣкава бы рѣчь була, щобы нашѣ Русины канадійскѣ описали якъ у нихъ теперь стоить справа зô школами.

— **Вôдъ** 4-го февруара до 30 юнія сего року було въ американскôмъ войску на Филипинахъ убитыхъ 33 офіцерôвъ и 476 простыхъ жовнѣрôвъ, а раненыхъ 147 офіцерôвъ и 2076 простыхъ.

— **Шѣсть** днѣвъ блудила по Ню Йорку одна французска жѣнка богатого фармера п. Touroux зъ вестôвъ. Пôдчасъ неприсутности чоловѣка выйшла она зъ дитиною на мѣсто а не запамятавши собѣ назвы готелю анѣ улицѣ, не могла вже трафити до дому, тымъ бôльше, що не розумѣла по анґлійски. При помочи уряду и поліціи по шѣстьохъ дняхъ доперва удало ся чоловѣкови знайти еи на розѣ 28 улицѣ голодну и змѣзеровану.

— **Въ** вышнôмъ бѣгу рѣки Місісіпі вôдкрыто перлы. Около 1000 людей займае ся теперь ихъ пошукованемъ. Одну перлу знайдено вартости 3000 долярôвъ.

— **F. Williams** записавъ $300.000 для лігайского університету въ полудневôмъ Вифлеемѣ, Па. Грошѣ тѣ мають бути пожичанѣ бѣднымъ студентамъ, котрѣ добре учать ся.

— **Высыхають** рѣки пенсильванійскѣ въ наслѣдокъ нищеня лѣсôвъ.

— **60 фамилій** живучихъ на передмѣстю мѣста Chicago, не варять дома ѣсти, але заложили собѣ спôльну кухню и кажуть що дуже имъ зъ тымъ выгôдно.

Поправка. Въ St. Louis, Mo. 18, а не 12 Русинôвъ достало цѣлѣ паперы ситизеньскѣ, якъ мы попередно подали.

— **Въ** Buffalo, N. Y. упавъ снѣгъ на двѣ стопы и морозъ зачинае тиснути.

— **За** остатныхъ 100 лѣтъ при пошукованю за пôвнôчнымъ бѣгуномъ втрачено 125 міліонôвъ долярôвъ, 200 кораблѣвъ и 400 людей.

Котрый бизнесменъ не прислалъ ще свого адвертайзменту до календаря (оденъ цаль коштуе $1.25, другій, третій и г. д. по 50 цнт.), нехай зробить се всейчасъ, бо потôмъ буде за пôзно. Такъ само нехай всѣ тѣ спѣшать ся, що хотѣли-бъ образокъ якій до календаря дати.

Новѣ книжки:

Тарас Бульба, Гоголя, пер. Щурата	30
Стрічки, Богд. Лепкого	$1.00
Уриель Акоста, траґ. К. Ґуцкова, пер. Лопатиньский	70
Верховиньскі Згадки, Є. Пігуляка	50
Социялізм и социяльний рух у XIX. ст. В. Сомбарта, пер. Л. Целевича	70
Гамлет, Шейкспіра, пер. Куліша	90
Драма на селі, Ф. Мешка, з словіньского пер. Кузїв	35
По людському, опов. Коцюбиньского	1.50
Не-читальник, Мартовича	80
Морозенко, повість, П. Мирного	45
Справа в селї Клекотинї, драм. сцены Руд. Моха	35
В царстві сатани, М. Яцкова	80
Руська історична бібліотека т. VII.—VIII (містить: суспільні верстви галицкої Руси в XIV.—XV. в. і розвідки про церковні відносини на Україні-Руси XVI.—XVIII. вв.)	2.60

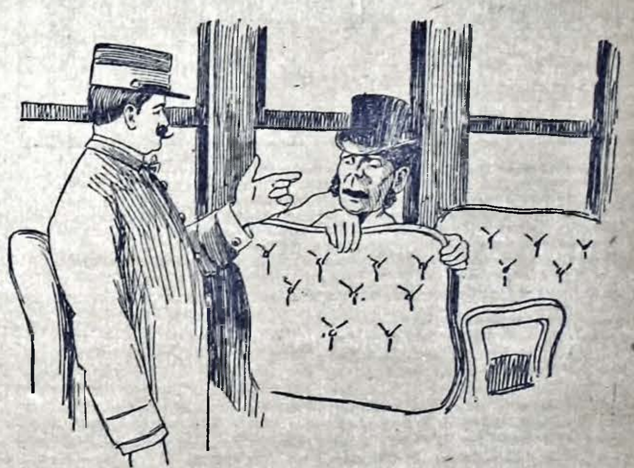
Можна достати въ книгарни въ Олифантъ, Па.

— **Аґентами „Свободы"** зъ правомъ колектованя грошей суть:

Стефанъ Калакука, Jersey City, N. J.
Иванъ Бурштинъ, Buffalo, N. Y.
Василь Гришко, Northampton, Pa.
Василь Тылявскій, S. S. Pittsburg, Pa.
Алексій Шаршонь, Shamokin, Pa.
Яковъ Руданичъ, Elmira Heights, N. Y.
Петро Г. Рончковскій, Troy, N. Y.
Александеръ Патрошь, St. Louis, Mo.
Г. Дзюбиньскій, Plymouth, Pa.
Левъ Монѣта, Lansford, Pa.
Иванъ Котанчикъ, Welter, Pa.
Кость Поступакъ, McAdoo, Pa.
Дим. Ванько, Ansonia, Conn.
Василь Рудко, Winnipeg, Man., Canada
Иванъ Сабатъ, Yonkers, N. Y.
Костьо Дубиньскій, Simpson, Pa.
М. Ґовда, Edmonton, Alberta, Canada.
Иванъ Дрогомирецкій, Pleasant Home Man., Canada.
Иванъ Фаринякъ, Trauger, Pa.
Иванъ Преґонъ, Lodi, N. J.
Андрей Вилицкій, Scranton, Pa.
Дан. [illegible]донь, Passaic, N. J.

Редакція.

Грижа совѣсти.

Кондукторъ до подорожного: — Що-жь то пане Карило, вы не спите? Можете лягати смѣливо, — мы еще маемъ шѣсть годинъ ѣхати.

Подорожный: — Я вже лягавъ и встававъ и зновь лягавъ, а нѣякъ не можу заснути. Якась безсонниця мене напала.

Кондукторъ: — Безсонниця кажете? Нѣ — се мусить бути грижа совѣсти... Вы мусѣли схрунити ся при выборахъ, а друге (и найважнѣйше), не заплатили еще певно за прочитану »Свободу«...

P 85

ДЛЯ НАШИХЪ ДѢТЕЙ.

THE JOBBERNOWLS' HALLOWEEN PARTY

Copyright, 1899, by Caroline Wetherell.

A party by the Jobbernowls for Halloween was planned,
With first a feast and afterward a celebration grand,
And in the barn they were to meet, from there prepared to go
Unto the house of Master Chips—surprising him, you know.
Good Mother Goose had helped to cook and ordered much ice cream.
For just a week those Jobbernowls were almost in a dream,
And when the party night arrived excitement ran so high
They all forgot to watch the Pig, who ate a pumpkin pie.

So one by one the guests set out, each carrying a tray
On which the cakes and nuts and things made quite a grand display.
They found old Master Chips at home, and great was his surprise.
He didn't care for parties much—he was so wondrous wise—
But he was too polite by far to his annoyance show
And well pretended he was pleased and loved surprises so.
The guests were bashful just at first until the games began,
Then up and laughed and romped and played as only young folks can.

They played at tag and blind man's buff and "toss the apple peel;"
With Mother Goose and Chips to lead, they danced the stately reel;
They "pussy hunted" in and out of every shadowed nook;
They riddles guessed and ballads sang until the rafters shook;
They had a tub with water filled and bobbed for apples red,
And roasted nuts and fortunes told until the night was sped,
Then started home, Hans in the lead, with pumpkin lanterns bright,
And gayly cheered their little host, who said a glad good night.

The Game of "Cat."

The "cat" in the game called by that name is a round stick about six inches long, one inch in diameter and whittled off to a blunt point at each end. One boy lays the "cat" on the sidewalk and hits it on one end with a long stick, and then another boy tries to hit the "cat" while it is in the air. If the game is played around the house, the usual course is something like this: Willy hits the "cat," then Tommy hits it, then the "cat" hits father, who is coming down the walk, and the game is suddenly brought to a close.

A New Name For Wings.

It was the first time Leonard had seen tiny chickens, and he could not understand that the smooth patches at their sides were wings, and when one of the chickens spread his he cried:

"See, he's opening his pockets, and there isn't anything in them!"

The Wasp and the Bee.

A wasp met a bee that was just passing by,
And he said: "Little cousin, can you tell me why
You are loved so much better by people than I?

"My back shines as bright and as yellow as gold,
And my shape is most elegant, too, to behold,
Yet nobody likes me for that, I am told."

"Ah, cousin!" said the bee, "'tis all very true;
But if I had half as much mischief to do,
Indeed they would love me no better than you.

"You have a fine shape and a delicate wing;
They own you are handsome, but then there's one thing
They cannot put up with—and that is your sting.

"My coat is quite homely and plain, as you see,
Yet nobody is ever angry with me,
Because I'm a harmless and diligent bee."

From this little story let people beware,
Because, like the wasp, if ill natured they are,
They will never be loved, though ever so fair.

Queer Nests.

There is a bird in South America that builds a singular nest, so singular that the nest gives the bird its name of oven bird. This queer tenement is large and dome shaped and is built on the ground of mud and looks like a rude oven or kiln. The entrance is at one side, and all the interior is plastered with clay and grass or hair, which becomes hard when baked by the sun. It is divided by a partition running nearly to the top, and in one room there is a soft carpet of moss, grass and feathers, on which the female lays her eggs and rears her young, while the father sleeps undisturbed in his own apartment and only goes in to help care for his family during the day.

Then there is the bower bird, whose native home is Australia. It is not satisfied with a nursery and room for papa only, but it must have a drawing room too. Some of them build in trees and others on the ground, and I will describe the last mentioned because they are larger and finer. They make first what looks like a hall or avenue of tall grasses, bent and woven together at the top and lined and carpeted with twigs. At the end of the entrance hall is a room of considerable size, which is the bower. This they decorate with bright colored feathers, flowers, bits of glass, rags, small stones, shells and bones and other brightly tinted objects, often bringing them from a long distance. Another hall leads off on the other side, so there is an entrance at both sides of the bower. The birds use this not only as a nesting place, but they gather there in numbers and strut about and dance and carry on in a very funny way.

ВСЯЧИНА.

ВÔДПОВѢДИ НА ЗАГАДКИ ПОМѢЩЕНІЙ ВЪ ПОПЕРЕДНÔМЪ ЧИСЛѢ:

1) Штерме євангелисты Євагелію написали.
2) Снѣгъ.
3) Крайовый воборогъ зъ 4 стопами.
4) Вôзъ.
5) звоны.
6) 5 пальцѣвъ што завше осленены пидъ прядзовъ, а пальцѣ сухи, што веретено обертаютъ.
7) Кочерга у пецу.
8) Квасъ ва пецу у краю.
9) Земля.
10) Плугъ.
11) Кôнъ.
12) Авель.
13) На 3.
14) Земля.
15) Св. вѣра.
16) Мафтузалемъ.
17) Кура.
18) Блощиця.

ОПРАВДАНЫЙ СМУТОКЪ.

А.: — Чому господинъ Карауловъ такій днесь смутный?

Б.: — Бо его тѣтка умерла.

А.: — Прецѣнь вôнъ передвчера бувъ ще веселый, хоть тѣтка вмерла передъ мѣсяцемъ.

Б.: — Но такъ, але вчера отворено тестаментъ.

ДЕЛІКАТНЫЙ САЛЮНІСТА.

— Мôй папе, сказавъ оденъ салюніста до свого гостя, що добре пôдпивши собѣ пива пустивъ ся выходити, не заплативши анѣ цента, — пригадайте собѣ, якъ бысте припадково згубили свою мошонку зъ грôшми, що вы єи не вытягали у мене.

КОМУ СКОРШЕ МАЄ ВѢРИТИ?

Жена: — Якъ ты можешь такъ пôзно приходити до дому?

Мужь: — Але-жь моя люба жѣночко успокôй ся, бо ще не є такъ пôзно.

Жена: — Та подиви ся, та-жь то вже трета година.

Мужь: — Но, если ты скорше вѣришь такому глупому зиґаркови, то я вже не маю що бôльше говорити.

ТАКА САМА БУЛА ДѢВЧИНОЮ.

Мужь (сердито): — Слухай но стара, таже-жь наша донька що вечера сходить ся въ садѣ зъ сусѣдскимъ сыномъ.

Жена (усмѣхаючись): — Но чи-жь мы такъ само не робили колись?

Мужь: — Такъ, такъ, але я бы собѣ теперь жичивъ, щобы мене бувъ тогды добре мôй тато за те высмарувавъ.

ПРАКТИЧНЫЙ ЖИДЪ.

Панѣ Морîцова: — Ехъ, яке то нещастє що наше Ицке цѣлкомъ не хоче рости.

Панъ Морîцъ: — Та чому нещастє? Я кажу, що щастє, бо якъ оно буде все таке мале, то буде все платило пôвъ тікету (білєту) на колеѣ.

— Найстаршою ґазетою въ Европѣ, яку до теперь пôзнано є безъ сумнѣву „Acta populi Romani diurna". Въ звалищахъ одной старинной будовы знайшли одно число сеи часописи, а рôкъ єи писаня є 168 передъ Христомъ.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.